

Smt. J. P. Shroff Arts College, Valsad

T.Y.B.A.(Sem- 6) Internal Examination

Sanskrit : Paper – 17 (A) भगवदज्जुकीयम्

Date: 29-2-2024 time: 7:45 to 9:45 [Total Marks : 50

प्रश्न-१ संस्कृतभाषा गद्यप्रश्न (कोईपात्र अंक)

१०

(१) मम प्रिय कवि:

(२) मम प्रिय पुस्तकम्

प्रश्न-२ (अ) नीचेनाभांथी गमे ते अश्लोकोना अनुवाद करो :

८

१ खपवनसलिलानां तेजसश्चैकदेशा-दुपचितचमूर्तिः पार्थिवद्रव्यराशिः ।

श्रवणनयनजिह्वानासिकास्पर्शविदि नर इति कृत्संज्ञः कोऽप्यहं प्राणिधर्मा ॥

२ सर्वं जगत्संक्षिप्य देहबन्धे यथेन्द्रियाण्यात्मनि योजयित्वा ।

ज्ञानेन सत्त्वं समुपाश्रय त्वं देहात्मनानमवेक्ष्य कृत्स्नम् ॥

३ श्यामां प्रसन्नवदनां मधुरप्रलापां मत्तां विशालजघनां वरचन्दनार्द्राम् ।

रक्तोत्पलाभनयनां नयनाभिरामां क्षिप्रं नयामि यमसदनामेव बालाम् ॥

४ अस्तं गतो हि दिनकृद्गनान्तलम्बी मूषामुखस्थ इव तप्तसुवर्णराशिः ।

यस्य प्रभाभिरनुरञ्जितमेघवृन्द-मालक्ष्यते दहनगर्भमिवान्तरिक्षम् ॥

(अ) असंसर्गसमज्ञवो . (गमे ते अंक)

५

१ भगवान् खलु तावत् कस्मान्मे कुप्यति ।

२ नैव भगवान् नैवज्जुका । भगवदज्जुकं नाम संवृतम् ।

(P.T.O.)

પ્ર.-૩ પ્રહસનના લક્ષણો આપી ,ભગવદજ્ઞક્રીયમનું પ્રહસન તરીકે મૂલ્યાંકન કરો . ૧૩

અથવા

પ્ર.-૩ ટૂંકનોંધ લખો.

૧૩

(૧) ભગવદજ્ઞક્રીયમનું કર્તૃત્વ

(૨) વસંતસેનાનું પાત્ર

પ્ર.-૪ ટૂંકમાં જવાબ આપો . (ગમે તે સાત)

૧૪

(૧) ભગવદજ્ઞક્રીયનો સાહિત્યપ્રકાર કયો છે? તેમાં કેટલા અંક છે ?

(૨) ભગવદજ્ઞક્રીયમાં અજ્ઞક્રીયનું નામ શું છે? તે કોને પ્રેમ કરે છે?

(૩) વૈદ્યના પાત્ર વિશે ટૂંકમાં માહિતી આપો .

(૪) રસો કેટલા છે? ભગવદજ્ઞક્રીયનો મુખ્ય રસ જણાવો.

(૫) વિષવેગ કેટલા છે? કોઈપણ બે નામ આપો.

(૬) બૌદ્ધ ધર્મના શિક્ષાપદ કેટલા છે ?કયા કયા ?

(૭) પરિવ્રાજક કોણ છે? તેના શિષ્યનું નામ શું છે ?

(૮) દ્વન્દ્વસમાસ ની વ્યાખ્યા આપી તેના પ્રકારો જણાવો.

(૯) દેવસ્ય મન્દિરમ્ સમાસ ઓળખાવી વ્યાખ્યા આપો .

(૧૦) અવ્યયીભાવ સમાસ વ્યાખ્યા અને ઉદાહરણસહિત સમજાવો.

Date: 01/03/24

श्रीमद्भगवद्गीता & गीतासोपानम्

TIME: 2 HOURS

TOTAL MARKS:-50

प्रश्न-१. सुयना मुञ्च लभो. (गमे ते पांच)

(१०)

१. अश्वः धावति । _____ । _____ । (दिवचन , बहुवचन च लिखत)
२. वटुः शास्त्रं शृणोति । (वचनं परिवर्त्य लिखत)
३. भक्तौ पुष्पं _____ । (चिन्वन्ति, चिनुतः चिनोति)
४. सन्मार्ग _____ । (ददातु, अनसरतु, जयतु)
५. वन्दताम् , नमतु , रमताम् , प्रणमतु _____ । (असमानार्थकपदं रिक्तस्थाने लिखत)
६. _____ इन्द्रियाणि । (१०) (संख्या द्रष्टवा कति सन्ति इतिलिखत)
७. अहं _____ अनुवादं करोमि । (श्लोकम् , श्लोकः , श्लाकस्य)

प्रश्न-२. सानुवादे समञ्जसो. (गमे ते वे)

(१३)

१. सांख्ययोगौ पृथग्बालाः प्रवदन्ति, न पण्डिताः ।
एकमप्यास्थितः सम्यग्भयोर्विन्दते फलम् ॥
२. उदरेदात्मनाडडत्मानं नात्मानमवसादयते ।
आत्मैव ह्यात्मनो बन्धुरात्मैव रिपुरात्मनः ॥
३. बहुना जन्मनामन्ते जानवान्मां प्रपद्यते ।
वासुदेवः सर्वमिति स महात्मा सुदुर्लभः ॥
४. सहस्रयुगपर्यन्तमहर्यद् ब्रह्मणो विदुः ।
रात्रिं युगसहस्रान्तां तेऽहोरात्रविदो जनाः ॥

प्रश्न-३ श्रीमद् भगवद्गीता ना ध्यानयोगः (अ.६) नो सारांश आपी विस्तृत नोध लभो.

(१३)

अथवा

प्रश्न-३. (अ) टूट्नोधि लभो.

(०७)

- (१.) शुक्ल कृष्णगति
- (२.) अष्टधा प्रकृति

(ब) सुयना मुञ्च जवाळ आपो.

(०५)

१. 17, 90 (संख्या द्रष्टवा संस्कृतभाषायां लिखत)
२. पर्णानि _____ सन्ति । (लतायाम् , लतयाः लतेषु)
३. अध मङ्गलवासरः अस्ति । (हयः कः वासरः भविष्यति)
४. पूर्व दुर्योधनः हस्तिनपुरम् कुरुक्षेत्रम् । (इदानीम् इति अव्ययस्य प्रयोगं कृत्वा वाक्यानि रचयत)
५. युधिष्ठिरः नगरं गच्छति । (भूतकाल वाक्यानि रचयत)
६. गाण्डीवं _____ स्त्रंसते । (हस्तात् , हस्तः , हस्त)

પ્રશ્ન-૪ દ્વેકમાં જવાબ આપો.(ગમે તે સાત)

(૧૪)

- (૧) સારથિ: _____ ચાલયતિ । (રથં , રથસ્ય , રથેન)
- (૨) જલં _____ જીવનં ન સમ્ભવતિ । (પરિતઃ , વિના , ઉભયતઃ)
- (૩) અર્જુનઃ _____ અવતરતિ । (રથાત્ , રથં , રથસ્ય)
- (૪) 5.00-6.00- ગીતાધ્યયનમ્ પ્રચલતિ । (તઃ - પર્યન્તમ્ પ્રયોગેન વાક્યં લિખત)
- (૫) શિશુઃ દિને _____ દુગ્ધં પિબતિ (વારંવાર , એકવારં , બહુવારમ્)
- (૬) ભગવાન શ્રીકૃષ્ણ અને અર્જુનના બે નામ જણાવો.
- (૭) પાંડવ સૈન્યમાં કોણે કેવા શંખ વગાડ્યા ?
- (૮) શ્રીમદ ભગવતગીતાના આઠમાં અધ્યાયનું નામ જણાવી શ્લોક સંખ્યા લખો.
- (૯) ચાર પ્રકારના ભક્તોના નામ લખો.
- (૧૦) નવદ્વારે પુરે એટલે શું ?

શ્રીમતી જે. પી. શ્રોફ આર્ટ્સ કોલેજ, વલસાડ

આંતરિક મૂલ્યાંકન કસોટી ટી.વાય.બી.એ. સેમ-૬ -૨૦૨૪
સંસ્કૃત પેપર-૧૯ પ્રશિષ્ટ સંસ્કૃત સાહિત્યનો ઇતિહાસ અને ભાષા પ્રવેશ
તા. ૨-૩-૨૦૨૪ સમય- ૨ થી ૩ કલાક કુલ ગુણ-૫૦
૭:૪૫ ૮:૪૫

૧. નીચેની આપેલી સૂચના મુજબ જવાબ લખો. (ગમે તે પાંચ) ૧૦
- (૧) જના: --- શિવં પૂજયન્તિ | (દુગ્ધમ્, દુગ્ધેન, દુગ્ધાય)
- (૨) વયં --- પશ્યામઃ | (નેત્રાભ્યામ્, નેત્રમ્, નેત્રસ્ય)
- (૩) ગચ્છતિ નું તુમુન્ પ્રત્યયાન્ત રૂપ લખો.
- (૪) ધાવકઃ ધાવતિ, ક્રીડાઙ્ગણમ્ ગચ્છતિ | (તુમુન્ પ્રત્યયાન્ત રૂપનો પ્રયોગ કરી વાક્ય બનાવો.)
- (૫) વૃષ્ટિઃ અભવત્ | સર્વત્ર જલમ્ અસ્તિ | (અતઃ નો ઉપયોગ કરી વાક્ય બનાવો.)
- (૬) લક્ષ્મીઃ > લક્ષ્મિ! --- લક્ષ્મ્યઃ! | (સંબોધન રૂપ બનાવો)
- (૭) સઃ વૃદ્ધઃ | ધાવતિ | (યદ્યપિ-તથાપિનો ઉપયોગ કરી વાક્ય બનાવો.)
- ૨ 'નૈષધીયચરિતમ'નો કથાસાર આપી, તેનું મહાકાવ્ય તરીકે મૂલ્યાંકન કરો. ૧૩
- (અથવા)
- ૨ પ્રશિષ્ટ સંસ્કૃત પદ્યકાવ્યનો ઉદ્ભવ અને વિકાસની રૂપરેખા આપો. ૧૩
- ૩ 'ઉત્તરરામચરિતમ' નાટકનું કથાનક વર્ણવી તેના સંદર્ભમાં ભવભૂતિની નાટ્યકલાને મૂલવો. ૧૩
- (અથવા)
- ૩ (અ) ટૂંકનોંધ લખો. (ગમે તે એક) ૦૭
૧. વાસવદત્તા
૨. રાજતરંગિણી
- (P.T.O.)

(બ) સૂચના મુજબ જવાબ આપો.

૦૬

(૧) બાલક: ---- खादति । (चमसः, चमसं, चमसेन)

(૨) શિશુ: માત્રા----प्रसन्नः भवति । (सह, विना, यदि)

(૩) માતા > માતઃ! માતરૌ!----। (સંબોધન રૂપ આપો.)

(૪) દદાતિ નું તુમુન્ પ્રત્યયાન્ત રૂપ લખો.

(૫) કૃષક:----कर्षति । (हलं, हलेन, हलस्य)

(૬) एषा कार्यं करोति । अन्या न करोति । (यावत् – तावत् अव्ययने
જોડી એક વાક્ય બનાવો.)

૪ બાણભટ્ટની હર્ષચરિત કૃતિ એ એક ઐતિહાસિક ગદ્યકાવ્ય છે મૂલવો . ૧૪

અથવા

૪ (અ) ટૂંકનોંધ લખો. (ગમે તે એક)

૦૭

૧ કિરાતાજીનીયમ

૨ ગીતગોવિંદ

૪ (બ) સૂચના મુજબ જવાબ લખો.

૦૭

(૧) गजाः --- चलन्ति । (पादाः, पादेन, पादैः)

(૨) --- विना प्रकाशः न भवति । (सूर्येण, सूर्यः, सूर्यम्)

(૩) ज्वरः अस्ति । वैद्यं पश्यतु । (यदि-तर्हि ना उपयोग्यथी वाक्य बनावो.)

(૪) दीपः न ज्वलति, --- विद्युत् नास्ति । (अतः, यतः, तर्हि)

(૫) वयं इदानीं पठामः । (એકવચનમાં ફેરવો.)

(૬) ---! उत्तिष्ठतु । (ભગિની નું સંબોધન રૂપ આપો.)

(૭) चलति । नुं तुमुन् प्रत्ययान्त रूप अपो.

શ્રીમતી જે. પી. શ્રોફ આર્ટ્સ કોલેજ, વલસાડ

આંતરિક મૂલ્યાંકન કસોટી ટી.વાય.બી.એ.સેમ.-૬

સંસ્કૃત પેપર-૨૦ સિદ્ધાન્તકૌમુદી (કારક પ્રકરણમ્) એવં ભાષાવિજ્ઞાનમ્

તા. ૪-૩-૨૦૨૪

સમય-

૩:૪૫ થી

૮:૪૫

કુલ ગુણ-50

૧. ટૂંકમાં જવાબ આપો. (કોઈ પણ પાંચ)

૧૦

(૧) પ્રાતિપદિકાર્ય એટલે શું ?

(૨) કર્તુરીપ્સિતતમં કર્મમ્ | નો અર્થ જણાવો.

(૩) સમ્પ્રદાનકારક કોને કહેવાય ? એક ઉદાહરણ આપો.

(૪) અધિકરણ નો અર્થ આપો, અધિકરણકારકને કઈ વિભક્તિ લાગે ?

(૫) શતમવર્ગની ભાષાઓ જણાવો.

(૬) વર્ણાગમ એટલે શું ? એક ઉદાહરણ આપો.

(૭) વિશ્વના ભાષા પરિવારોમાંથી કોઈપણ બે ભાષા પરિવારના નામ આપો.

૨. (અ) નીચેના સૂત્ર સમજાવો. (ગમે તે બે)

૮

૧ તથાયુક્તંચાનીપ્સિતમ્ |

૨ સાધકતમં કરણમ્ |

૩ રુચ્યાર્થાનાં પ્રીયમાણઃ |

૪ નમઃ સ્વસ્તિસ્વહાસ્વધાઽલંવષટ્ યોગાન્ન |

(બ) સવિસ્તર સમજાવો. (ગમે તે એક)

૫

૧ 'અપવર્ગે' કિમ્ ? માસમ્ અધીતઃ ન આયાતઃ |

૨ 'ઉત્તમર્ણઃ' કિમ્ ? દેવદત્તાય શતં ધારયતિ ગ્રામે |

(P.T.O.)

૩ દ્વિતીયા વિભક્તિના ઉપયોગો સોદાહરણ સમજાવો. ૧૩

અથવા

૩. ષષ્ઠી વિભક્તિના ઉપયોગો સોદાહરણ સમજાવો. ૧૩

૪ ટૂંકનોંધ લખો. (ગમે તે બે) ૧૪

૧ 'કેન્તુમ' વર્ગની ભાષાઓ

૨ સંસ્કૃત સ્વરધ્વનિઓનો વિકાસ

૩ વૈદિક સંસ્કૃત ભાષા અને અવેસ્તાની ભાષાનું સામ્ય

૪ ભાષા પરિવર્તનના નિયમો.

શ્રીમતી જી. પી. શ્રોફ આર્ટ્સ કોલેજ, વલસાડ
આંતરિક મૂલ્યાંકન પરીક્ષા ફેબ્રુઆરી/માર્ચ-૨૦૨૪

T. Y. B. A (Semester: VI) Examination

Sanskrit Paper: XXI (21)

(સાંખ્યદર્શન એવમ્ અનુવાદ)

ઈશ્વરકૃષ્ણપ્રણીત સાંખ્યકારિકા

Date: 05/03/2024

Time: 7:45 to 9:45

Total Marks: 50

પ્રશ્ન: ૧ દ્રેકમાં જવાબ લખો. (કોઈપણ પાંચ)

૧૦

- ૧) સાંખ્ય શબ્દનો અર્થ આપો.
- ૨) સાંખ્યકારિકાના કર્તાનું નામ જણાવી સાંખ્યદર્શનનો મહત્વનો ગ્રંથ લખો.
- ૩) સાંખ્યનો સત્કાર્યવાદ સમજાવો.
- ૪) દુઃખ કેટલાં પ્રકારનું છે? નામ જણાવો.
- ૫) અંતઃકરણ કેટલા પ્રકારનું છે? નામ લખો.
- ૬) મહાભૂતો કેટલા છે? કયા કયા?
- ૭) કર્મેન્દ્રિયો કેટલી છે? નામ આપો.

પ્રશ્ન: ૨ નીચેની કારિકાઓ સાનુવાદ સમજાવો. (કોઈપણ ત્રણ)

૧૫

૧) મૂલપ્રકૃતિરવિકૃતિર્મહદાદ્યાઃ પ્રકૃતિવિકૃતયઃ સપ્ત ।

ષોડશસ્તુ વિકારો ન પ્રકૃતિર્ન વિકૃતિઃ પુરુષઃ ॥ ૩ ॥

૨) સત્ત્વં લઘુ પ્રકાશકમિષ્ટમુપષ્ઠમ્ભકં ચલં ચ રજઃ ।

ગુરુ વરણકમેવ તમઃ પ્રદીપવચ્ચાર્થતો વૃત્તિઃ ॥ ૧૩ ॥

૩) તસ્માચ્ચ વિપર્યાસાત્ સિદ્ધં સાક્ષિત્વમસ્ય પુરુષસ્ય ।

કૈવલ્યં માધ્યસ્થ્યં દ્રષ્ટૃત્વમકર્તૃભાવશ્ચ ॥ ૧૯ ॥

૪) અભિમાનોઽહંકારઃ તસ્માદ્ દ્વિવિધઃ પ્રવર્તતે સર્ગઃ ।

એકાદશકશ્ચ ગણઃ તન્માલપચ્ચકશ્ચૈવ^{૧૯} ॥ ૨૪ ॥

પ્રશ્ન: ૩ સાંખ્યકારિકા અનુસાર પુરુષબહુત્વને સિદ્ધ કરતી દલીલોની વિસ્તૃત ચર્ચા કરો.

૧૫

અથવા

નીચેના વિષયો પર ટૂંકનોંધ લખો.

૧. દુઃખત્રયમ્ ।

૨. ત્રિવિધમ્ અનુમાનમ્ ।

પ્રશ્ન: ૪ નીચેના શ્લોકોનું ગુજરાતીમાં અનુવાદ કરો. (કોઈપણ ત્રણ)

૧૦

૧. યો મામજમનાદિં ચ વેત્તિ લોકમહેશ્વરમ્ ।

અસમ્મૂઢઃ સ મર્ત્યેષુ સર્વપાપૈઃ પ્રમુચ્યતે ॥

૨. મહર્ષયઃ સપ્ત પૂર્વે ચત્વારો મનવસ્તથા ।

મદ્ભાવા માનસા જાતા યેષાં લોક ઇમાઃ પ્રજાઃ ॥

૩. અશ્વત્થઃ સર્વવૃક્ષાણાં દેવર્ષીણાં ચ નારદઃ ।

ગન્ધર્વાણાં ચિત્રરથઃ સિદ્ધાનાં કપિલો મુનિઃ ॥

૪. રુદ્રાણાં શઙ્કરશ્ચાસ્મિ વિત્તેશો યક્ષરક્ષસામ્ ।

વસૂનાં પાવકાશ્ચાસ્મિ મેરુઃ શિખરિણામહમ્ ॥

૫. વૃષ્ણીનાં વાસુદેવોઽસ્મિ પાન્ડવાનાં ધનન્નયઃ ।

મુનીનામપ્યહં વ્યાસઃ કવીનામુશના કવિઃ ॥

...અસ્તુ...

શ્રીમતી જે.પી.શ્રોફ આર્ટ્સ કોલેજ, તીથલ રોડ, વલસાડ

આંતરિક મૂલ્યાંકન કસોટી : ફેબ્રુઆરી - 2024

ટી.વાય.બી.એ. સેમેસ્ટર-6

Sanskrit Paper- 22 તર્કભાષા- કૈશવમિશ્ર (C.C.)

Date: : 06 /03 /2024

Time: 8-00 to 10-00 ૪:૫૫ થી ૭:૫૫ Marks: 50

૧. ટૂંકમાં જવાબ લખો : (ગમે તે પાંચ)

(૧૦)

- (૧) ન્યાયસૂત્રોમાં કેટલા પ્રમેયો છે ? ક્યા ક્યા ?
- (૨) સમવાયીકારણ ઉદાહરણ આપી જણાવો.
- (૩) પક્ષ, સપક્ષ અને વિપક્ષ એટલે શું ?
- (૪) 'ન્યાયદર્શન' અને 'વૈશેષિક દર્શન' ના પ્રણેતા કોણ છે ? નામ જણાવો.
- (૫) 'કરણ' એટલે શું ?
- (૬) અયુત્તસિદ્ધ પદાર્થ એટલે શું ?
- (૭) ન્યાયદર્શન મુજબ અનુમાન કેટલા પ્રકારનું છે ? પ્રકારો જણાવો.

૨.(અ) ગદ્યખંડના સંસ્કૃતમાં અનુવાદ કરો (ચાર માથી બે)

(૧૦)

(૧) સૂર્યના ઉદય પૂર્વે ઉષ્કાળ થાય છે. ઉષાના ઉદયે કૂકડાઓ ઉચ્ચ સ્વરથી બોલે છે. પછી સવારે છ વાગે સૂર્યોદય થાય છે. સૂર્યના ઉદય અને અસ્ત સમયે આકાશ લાલ હોય છે. સૂર્યના પ્રકાશથી અંધકાર નાશ પામે છે. મનુષ્યો સવારે સૂર્યને નમે છે અને અર્ધ્ય આપે છે.

(૨) સૂર્યના ઉદય અને અસ્ત સમયે આકાશ લાલ હોય છે. સવારે પક્ષીઓ વનમાં બગીચામાં અને વાડીમાં ગાય છે ત્યારે ભમરાઓ પુષ્પો અને લતાઓ ઉપર ગુંજે છે. તે ભમરાઓ પુષ્પો ઉપર બેસે છે અને રસ પીએ છે. ઉપવન અને બગીચામાં પુષ્પો ખીલે છે. તે મનુષ્યના ચિત્તને હરે છે.

(૩) એક દિવસ એક કાગડો વનમાં આમતેમ ભમતો હતો. તે તરસ્યો થયો. તે પાણી માટે આમ તેમ ભમવા લાગ્યો. પરંતુ કોઈ જગ્યાએ પાણી મળ્યું નહિ. થોડા સમય પછી ખેડૂતના વાડામાં તે એક ઘડો જુએ છે. પછી તે ઘડાની પાસે જાય છે. થોડા સમય સુધી તે ત્યાં અહીં તહીં ફરે છે, ત્યાર પછી તે ઘડાના મુખ ઉપર બેસે છે. ઘડામાં થોડું પાણી જુએ છે. તે પાણી પીવા માટે ચાંચથી પ્રયત્ન કરે છે. પરંતુ પાણીનું ટીપું પણ તેને મળતું નથી.

(૪) બધા પક્ષીઓમાં હંસ શ્રેષ્ઠ છે. તેનો રંગ સફેદ છે. તે સરસ્વતીનું વાહન છે. તેથી સરસ્વતીને હંસવાહિની કહે છે. ઘણું કરીને હંસ દૂધ અને પાણીને છુટું પાડે છે અને દૂધને પીએ છે. તેથી હંસ સાર વસ્તુને ગ્રહણ કરે છે. તે (નકામી) અસાર વસ્તુને ત્યજે છે. તેથી સજ્જનો હંસની માફક સાર ગ્રહણ કરે છે. તેની ચાલ ખૂબજ સુંદર છે.

૨.(બ) સાનુવાદ વિવરણ કરો. (ગમે તે એક)

(૦૫)

૧) યદાહ ભાષ્યકારઃ ત્રિવિધા ચાપ્ય શાસ્ત્રસ્ય પ્રવૃત્તિરુદ્દેશો લક્ષણં પરીક્ષા ચેતિ ।

૨) તાનિ ચ પ્રમાણાનિ ચત્વારિ ।

૩. કેત્વાભાસ એટલે શું ? તેના પ્રકારો જણાવી ગમે તે બે પ્રકારો સીદાકરણ સમજાવો.

અથવા

(૧૩)

૩. તર્કભાષાને આધારે અનુમાન પ્રમાણ વિશે સવિસ્તર ચર્ચા કરો.

૪. ટૂંક નોંધ લખો. (ગમે તે બે)

(૧૨)

(૧) તર્કભાષાના આધારે કારણની ચર્ચા કરો.

(૨) વાદ, જલ્પ, વિત્તળા ।

(૩) અસમવાયીકારણ.

Signature